

Behold petroleumsskatten!

Av Diderik Lund, professor emeritus, og Karine Nyborg, professor, Universitetet i Oslo

Frederic Hauge vil ha slutt på subsidier til olje- og gassvirksomhet. Det er vi enige i. Men flere av forslagene hans om endret petroleumsskatt (Klassekampen 10.01.17) bommer på målet – og forslaget om redusert skattesats treffer galt mål.

Olje og gass på havets bunn tilhører fellesskapet. For å få utvinne og selge disse ressursene, har oljeselskapene siden 1975 betalt en særskatt i tillegg til vanlig selskapskatt. Samlet skattesats er 78 prosent – blant de høyeste i verden. Dette har trukket store verdier inn til staten. Med lavere skattesats vil mer havne i lommene på aksjonærene, for en stor del i utlandet.

Det er uforståelig at Hauge vil gi bort disse verdiene. Ingenting tilsier at lavere særskatt vil gi miljøgevinster.

Særskatten er ment å skattlegge den ekstraordinære avkastningen selskapene får ved å utnytte fellesskapets ressurser. Derfor er fradragreglene annerledes enn for vanlig selskapskatt. De er utformet for å etterape en situasjon der staten eier 78 prosent av virksomheten, og dermed betaler ut og mottar 78 prosent av kostnader og inntekter hvert år. Å senke særskattesatsen gir liknende effekter som om staten ga bort deler av sitt eierskap til oljeselskapene.

Hauge ønsker å redusere virksomheten. For å oppnå dette, kan staten ganske enkelt la være å dele ut lisenser. Da blir noen blokker liggende urørt.

Når staten først velger å dele ut lisenser, og dermed tillater utvinning, er det en fordel om virksomheten er samfunnsøkonomisk effektiv. Det krever at særskatten i størst mulig grad fanger opp den ekstraordinære avkastningen, og bare den. Fradragreglene, inkludert relativt gunstige avskrivninger og det som kalles friinntekt, er der for å få dette til. Uten slike fradrag vil selskapene bare undersøke de aller mest lovende områdene, og bare utvinne de mest lønnsomme funnene, mens resten av ressursene i lisensområdet kan gå tapt.

Hauge angriper også ordningene med lete- og opphørsrefusjon. Dette er skattefradrag for faktiske kostnader, ikke subsidier. De skiller seg fra vanlige skattefradrag ved at staten dekker «sin» del av kostnadene – 78 prosent – selv når selskapet ikke har lyktes med å tjene penger. Igjen etterapes altså en situasjon der staten eier 78 prosent av selskapet. Formålet er å begrense den ellers betydelige markedsmakten til de store oljeselskapene. Disse er normalt i inntektsposisjon, og får uansett fradrag for alle kostnader – noe som ikke nødvendigvis gjelder små/nystartede selskaper. Kombinasjonen av svært høy skattesats, stor usikkerhet og lang tid fra investering til eventuell inntekt gjør denne sektoren helt ulik annen næringsvirksomhet.

Hvis myndighetene ønsker å redusere risiko, oljeavhengighet og utvunnet mengde, bør de først og fremst dele ut færre lisenser. Hauges forslag om lavere særskatt og avskaffelse av lete- og opphørsrefusjonene vil først og fremst gagne de store oljeselskapene.